

ILAAP 2022 ÎN CONTEXTUL ALINIERII LA CERINȚELE ȘI PRACTICILE INTERNAȚIONALE DE SUPRAVEGHERE BANCARĂ – INOVAȚIA BNM PENTRU CONSOLIDAREA PERMANENTĂ A SECTORULUI BANCAR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Cristina LACHI, Tatiana MANOLI
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract. *In the contemporary era, banks serve as a locomotive for progressive transformations in the financial sector. The efficiency of the functioning of the banking sector in the Republic of Moldova is determined by the interaction between commercial banks and the real economic sector. In the conditions of the COVID-19, the banking sector in our country continued, mainly, its positive evolution, becoming more consolidated due to the ability of banks to prudently manage their activity and as a result of the supervision activity of the National Bank of Moldova. The topicality of this research consists in the fact that one of the main priorities in the development of the banking sector today is the innovation of the NBM for the permanent consolidation of this sector: during 2022, licensed banks will present for the first time reports on the Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (ILAAP) - an important factor in the process of monitoring, reviewing and assessing bank activity.*

Keywords: *banking sector, banking supervision liquidity, reporting.*

În epoca contemporană, băncile servesc drept locomotivă a transformărilor progresive din sectorul financiar. Eficiența funcționării sectorului bancar din Republica Moldova este determinată de interacțiunea dintre băncile comerciale și sectorul economic real. În condițiile pandemiei COVID-19, sectorul bancar din țară și-a continuat, în principal, evoluția pozitivă, devenind mai consolidat datorită capacității băncilor de a-și gestiona prudent activitatea și ca urmare a activității de supraveghere a Băncii Naționale a Moldovei (BNM).

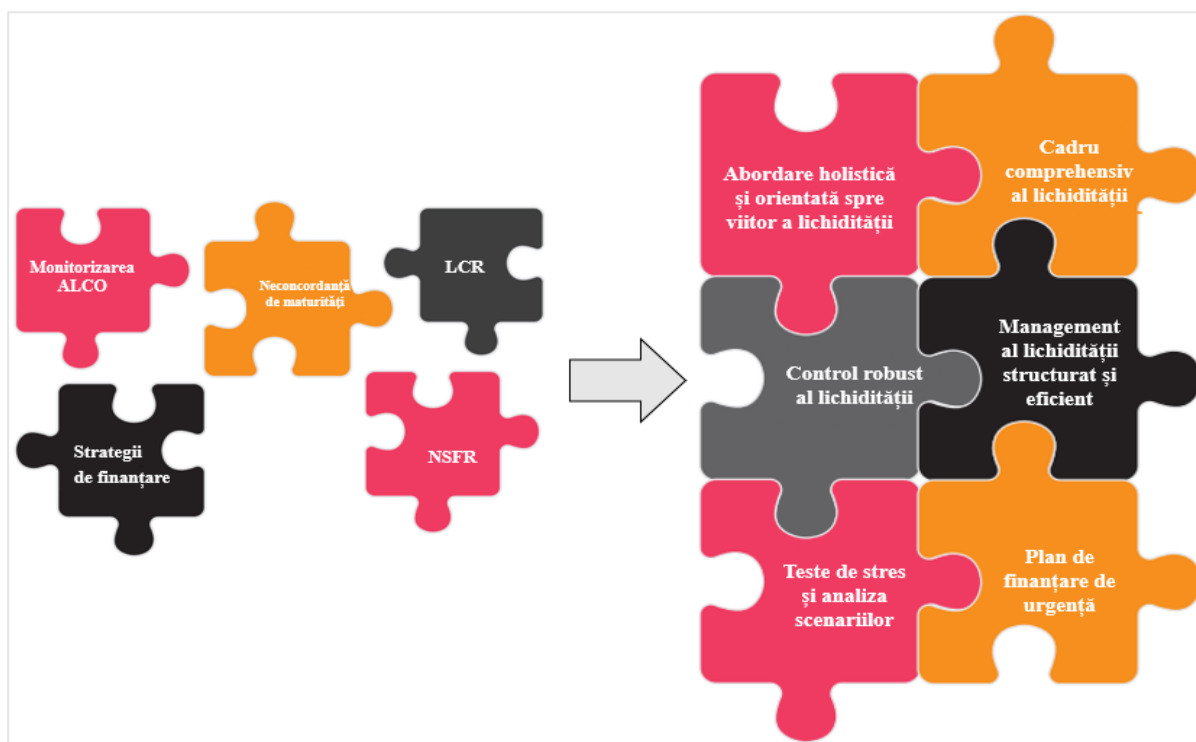
Acum, când economia începe să reia avânt după criza pandemică, sistemul bancar și piața monetară sunt gata să susțină relansarea acesteia. Ca după orice criză, este de așteptat să se vină cu o nouă viziune. Realitatea de astăzi impune instituțiile bancare să treacă la un nivel superior de dezvoltare – introducerea și aplicarea tehnologiilor inovative – pentru a ține pasul cu cerințele timpului. Nevoia de politici de susținere a creșterii economice din partea guvernului se face simțită pentru a valorifica acele posibilități care au apărut în urma schimbărilor radicale, provocate de pandemie, politici de susținere a digitalizării, educației financiare, dezvoltării infrastructurii financiare și susținerii potențialelor proiecte noi în economie.

Actualitatea cercetării rezidă în faptul că una dintre prioritățile principale în dezvoltarea sectorului bancar în prezent este reprezentată de inovația BNM pentru consolidarea permanentă a acestui sector: BNM anunță că pe parcursul anului 2022, băncile licențiate urmează să prezinte pentru prima dată raportările privind **Procesul de evaluare a adecvării lichidității interne (ILAAP)**. ILAAP este un factor important în procesul de supraveghere, revizuire și evaluare a activității băncilor. Astfel, în cadrul acestui proces va fi evaluată soliditatea, eficacitatea și caracterul cuprinzător al cadrului pentru administrarea riscurilor de lichiditate și de finanțare aferente băncilor. [2]

Noțiunea de *lichiditate*, conform legislației, reprezintă capacitatea băncii de a plasa în active și de a asigura în orice moment onorarea la scadență a obligațiunilor sale de plată. [6]

ILAAP este un cadru eficient pentru gestionarea riscului de lichiditate atât din perspectiva economică, cât și din cea normativă. Acesta facilitează interacțiunea dintre determinarea cerințelor adecvate de lichiditate atât în scenariile de bază, cât și în scenariile adverse, precum și conformitatea cu cerințele de reglementare și prudenciale. Deși componentele individuale ale ILAAP au fost implementate de bănci de mult timp, ele nu au fost legate în mod cuprinzător.

Practica ILAAP ia în considerare atât constrângerile externe, cât și cele interne, măsurând în același timp cerințele de lichiditate în ceea ce privește așteptările pieței, modelele de afaceri și constrângerile de capital și permițând conducerii mai multă flexibilitate în luarea deciziilor. Acest lucru este ceea ce diferențiază în primul rând ILAAP de direcțiile anterioare care au adoptat o abordare mai învechită în ceea ce privește gestionarea lichidității (Figura 1). [5]

Figura 1. ILAAP - o abordare integrată

Sursa: [5]

Riscul de lichiditate reprezintă riscul ca banca să nu fie capabilă să își îndeplinească obligațiile de plată în momentul de timp în care acestea apar, fie să le îndeplinească, dar suportând costuri excesive.

Conform Regulamentului privind cadrul de administrare a activității băncilor, banca trebuie să dezvolte o cultură privind toate riscurile, inclusiv riscul de lichiditate, anume prin politici, exemple, comunicare și instruire a personalului în legătură cu responsabilitățile privind asumarea și administrarea riscurilor.

Riscul de lichiditate este administrat de către bancă pentru toate activele și pasivele în moneda națională și în valută, inclusiv cele atașate la cursul valutei, din bilanțul contabil și din afara acestuia, precum și luând în calcul toate riscurile complementare.

Banca în proces continuu trebuie să se asigure că deține suficiente rezerve de lichiditate și trebuie să dispună de planuri de finanțare alternative. În acest scop, banca trebuie să dispună de politici și proceduri de identificare, măsurare, administrare și monitorizare a riscului de lichiditate dezvoltate pentru anumite perioade, inclusiv pe parcursul zilei - intraday. [7]

Procesul de evaluare a adecvării lichidității interne trebuie să reprezinte o componentă a procesului de conducere a băncii și a culturii decizionale a acesteia.

Din anul 2022, băncile vor informa Banca Națională a Moldovei cu privire la:

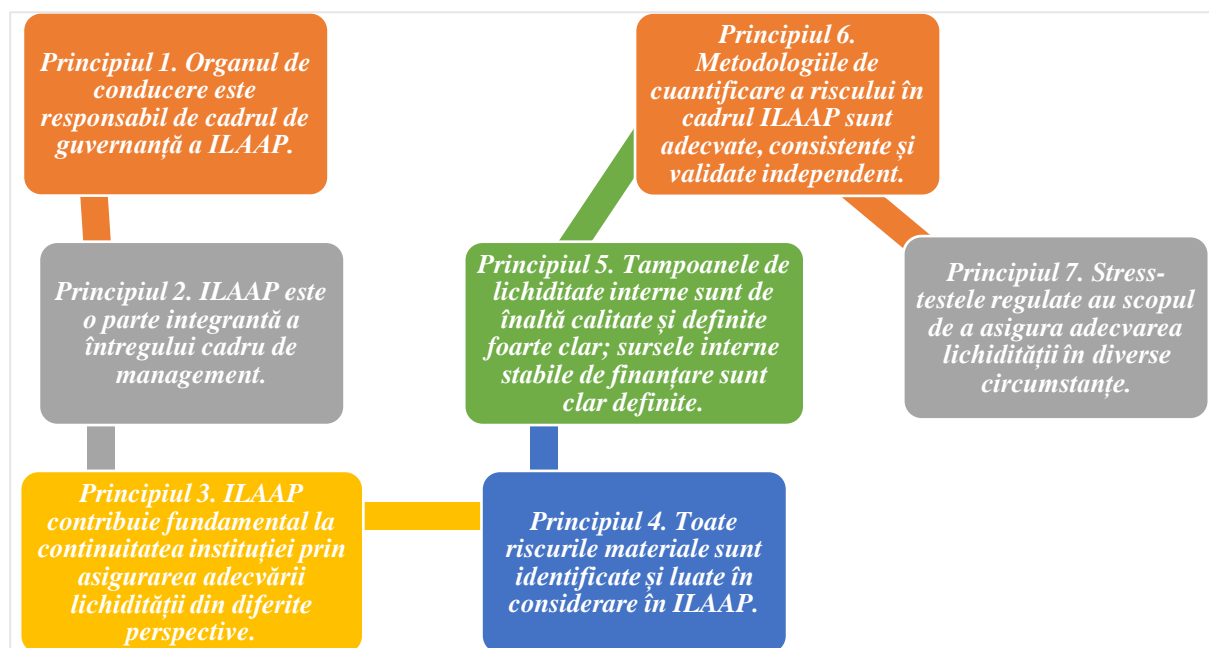
- 1) modul în care este structurat Procesul de evaluare a adecvării lichidității interne;

- 2) ipotezele care sunt utilizate pentru determinarea riscurilor pe sectoare și a tipurilor de riscuri;
- 3) sensibilitatea la risc și nivelurile de siguranță utilizate pentru cuantificarea riscurilor;
- 4) modalitatea de agregare a riscurilor pentru a determina necesarul de capital intern;
- 5) ipotezele utilizate pentru determinarea disponibilului de capital intern, inclusiv orizontul de timp avut în vedere la planificarea capitalului intern. [7]

Fiecare bancă comercială va trebui să ajusteze strategiile, politicile interne și limitele cu privire la riscul de lichiditate și să elaboreze planuri de urgență eficiente, având în vedere rezultatul scenariilor alternative. Planurile de urgență privind lichiditatea trebuie să stabilească strategii adecvate și măsuri de punere în aplicare corespunzătoare pentru a rezolva problema unei eventuale lipse de lichidități.

Băncile vor întocmi și să prezenta Băncii Naționale a Moldovei, anual, un raport referitor la ILAAP, care trebuie să cuprindă elementele prevăzute în titlul VII, capitolul II al Regulamentului cu privire la cadrul de administrare a activității băncilor și în anexa nr.4, cu anexarea copiilor confirmate de bancă ale tuturor documentelor justificative menționate în raport, inclusiv de identificare a aspectelor ce necesită îmbunătățiri și privind măsurile planificate în acest sens la nivelul băncii. Raportul respectiv urmează a fi examinat de către BNM în cadrul procesului de verificare și evaluare prevăzut de Legea nr.202/2017. [7]

ILAAP 2022 în contextul alinierii la cerințele și practicile internaționale de supraveghere bancară prevede urmărirea Ghidului ILAAP al Băncii Centrale Europene (ECB, 2018), care oferă drept punct de pornire în implementarea cadrului politicii 7 principii (Figura 2).

Figura 2. Principiile ILAAP

Sursa: elaborat de autori

Principiul 1. Organul de conducere este responsabil de cadrul de guvernare a ILAAP. Toate „elementele-cheie” trebuie să fie aprobate de organul de conducere. Organul de conducere, managementul senior și comitetele relevante ale băncii au în responsabilitatea lor discuția și orientarea ILAAP-ului pe o cale eficientă. În fiecare an, de la organul de conducere se așteaptă elaborarea evaluării adecvării lichidității instituției, susținută de rezultatele ILAAP și alte informații relevante, producând și semnând un articol de adecvare a lichidității (LAS)

clar și concis.

Principiul 2. ILAAP este o parte integrantă a întregului cadru de management. Analiza cantitativă a riscurilor, reflectată în ILAAP, trebuie să fie reflectată în toate activitățile materiale de afaceri și în toate deciziile manageriale.

Principiul 3. ILAAP contribuie fundamental la continuitatea instituției prin asigurarea adecvării lichidității din diferite perspective. Băncile trebuie să implementeze un cadru ILAAP proporțional, care să integreze 2 perspective complementare: economică și normativă. Perspectiva economică identifică și cuantifică toate riscurile materiale la poziția lichidității interne și le acoperă cu lichiditate adecvată. Principiul normativ asigură reglementarea normativă justă, de asemenea, băncile trebuind să aibă un Plan de lichiditate de urgență (CLP) care să se adreseze riscurilor identificate în ILAAP-ul instituției. [4]

Principiul 4. Toate riscurile materiale sunt identificate și luate în considerare în ILAAP. Un proces regulat trebuie să identifice și să evalueze materialitatea tuturor riscurilor din perspectivă economică și normativă. Riscurile identificate drept riscuri materiale trebuie luate în considerare în ILAAP. Banca trebuie fie să acopere fiecare risc identificat drept risc material, fie să justifice documental de ce nu o face.

Principiul 5. Tamponele de lichiditate interne sunt de înaltă calitate și definite foarte clar; sursele interne stabile de finanțare sunt clar definite. Băncile trebuie să definească, să evalueze și să mențină buffer-ele (rezervele) de lichiditate și sursele stabile de finanțare din perspectivă economică.

Principiul 6. Metodologiile de cuantificare a riscului în cadrul ILAAP sunt adecvate, consistente și validate independent. Băncile sunt responsabile pentru implementarea metodologiilor de cuantificare a riscului care, care sunt adecvate circumstanțelor individuale conform ambelor perspective (economic și normativ).

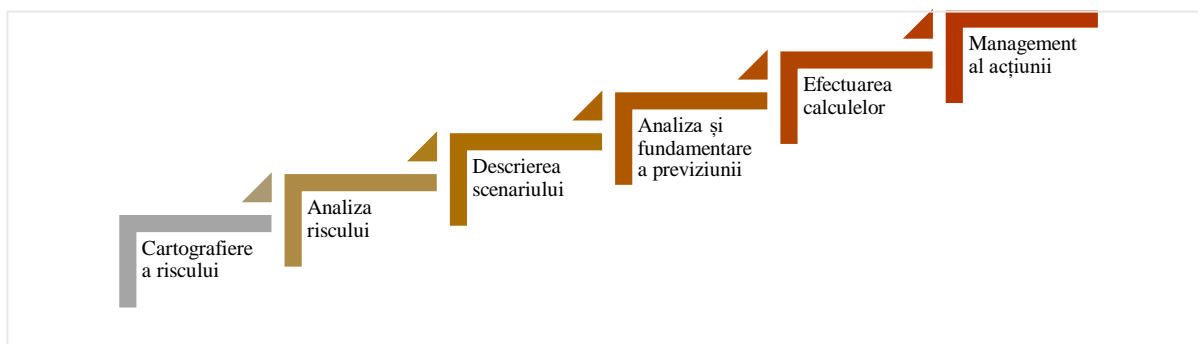
Principiul 7. Stress-testele regulate au scopul de a asigura adecvarea lichidității în diverse circumstanțe. Băncile trebuie să își revizuiască vulnerabilitățile sale, capturând toate riscurile materiale în condiții de stres macroeconomic și financiar, cel puțin o dată pe an. [4]

Un scop-cheie al ILAAP este documentarea și demonstrarea adecvării generale a lichidității. Acest raport informează consiliul de administrație al băncii și autoritățile de reglementare cu privire la evaluarea și cuantificarea continuă a riscurilor de lichiditate și finanțare a băncii, modalitatea în care banca intenționează să amelioreze aceste riscuri și cât este necesară lichiditatea actuală și viitoare.

Testele de stres de lichiditate reprezintă o componentă cheie a ILAAP. Simularea de criză (exercițiul de stress-test) reprezintă evaluarea situației financiare a unei bănci în cazul concretizării unui/unor evenimente de risc severe, care pot afecta performanța financiară, volumul capitalurilor și chiar existența acesteia. Activitățile de simulări de criză trebuie să facă parte integrantă din cultura de risc și din cea de management a băncii, iar conducerea trebuie să se implice activ în stabilirea obiectivelor și scenariilor, precum și în analiza rezultatelor și luării deciziilor necesare pentru îmbunătățirea activităților de management al riscurilor. [3]

Procesul de testare a stresului de lichiditate. Pentru a construi un proces de testare a stresului de lichiditate, există mai mulți pași în evaluarea sensibilității poziției de lichiditate a băncii. Scenariile de stres vizează evaluarea sensibilității principalilor factori de risc și a vulnerabilităților băncilor. [5]

Diagrama de mai jos oferă o imagine de ansamblu la nivel înalt a elementelor cheie ale unei abordări de testare a stresului de lichiditate (Figura 3):

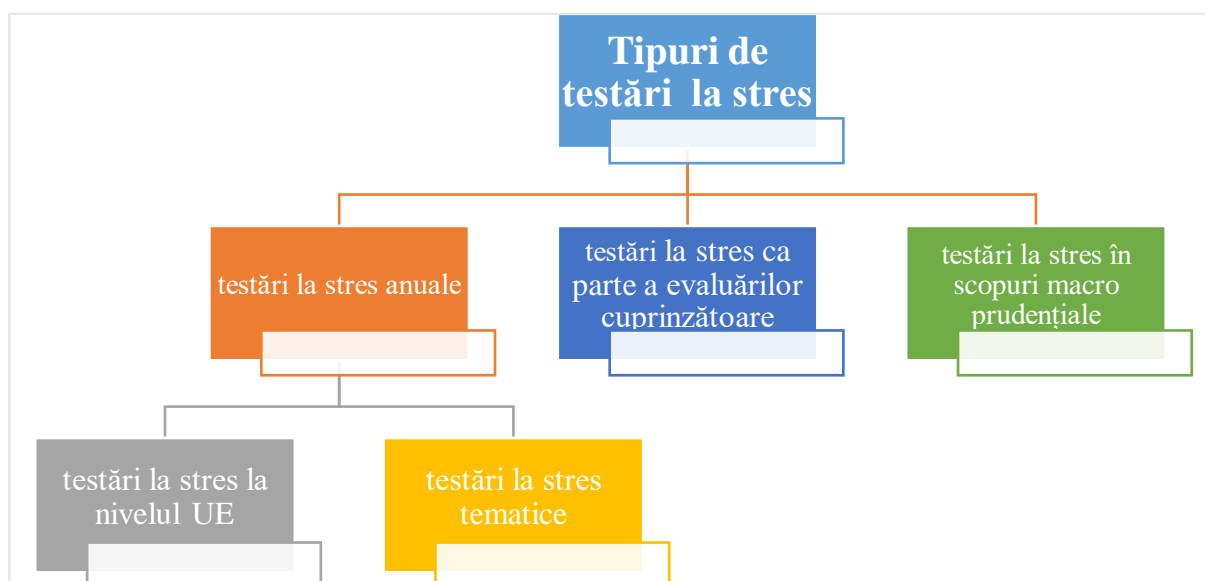
Figura 3. Elementele cheie ale unei abordări de testare a stresului de lichiditate
Sursa: [5]

Tipuri de testări la stres. BCE efectuează mai multe tipuri de testări la stres (Figura 4):

- testări la stres *anuale*:
  - testări la stres la nivelul UE coordonate de Autoritatea bancară europeană (ABE), completate de testarea la stres efectuată de BCE în cadrul [procesului de supraveghere și evaluare](#) (*Supervisory Review and Evaluation Process – SREP*);
  - testări la stres tematice;
- testări la stres *ca parte a evaluărilor cuprinzătoare* (o verificare pe scară largă a solidității financiare a băncilor, constând într-o testare la stres și o evaluare a calității activelor, care contribuie la asigurarea faptului că băncile dispun de capital suficient pentru a acoperi pierderile);
- testări la stres *în scopuri macro prudențiale* (axate pe stabilitatea financiară și pe efecte la nivel de sistem, și nu pe bănci individuale). [1]

Pe lângă acestea, pot fi efectuate, de asemenea, testări la stres specifice pentru bănci individuale sau grupuri de bănci, dacă este necesar.

Riscul de lichiditate este un domeniu nou și de nișă, iar resursele de cunoștințe disponibile despre acest domeniu sunt rare. De-a lungul anilor, instituțiile financiare din întreaga lume au investit considerabil în evaluarea modelului de afaceri pentru a înțelege impactul riscului de lichiditate intrinsec și extrinsec.

Figura 4. Tipuri de testări la stres
Sursa: elaborat de autori

Există un accent sporit pe dezvoltarea de modele sofisticate pentru determinarea tiparelor comportamentale ale diferitelor produse. Ca bază pentru dezvoltarea sofisticată a modelelor, este necesară analiza segmentării portofoliului de produse pentru a identifica factorii cheie pentru comportament și strategiile de segmentare a modelelor.

Complexitatea și criticismul datelor, absența scenariilor de stres plauzibile, înțelegerea inadecvată a compoziției și comportamentului portofoliului și incapacitatea profesioniștilor în domeniul riscului de a prognoza cerințele de lichiditate sunt preocupări reale ale sectorului bancar, atât la nivel național, cât și internațional. [5]

Abordarea integrată a ILAAP tratează aceste provocări, aducând toate componentele evaluării riscului de lichiditate sub o singură umbrelă cu un singur „șef” principal de raportare. Un proces raționalizat, cum ar fi ILAAP, nu numai că va îmbunătăți, ci și va revigora structura de gestionare a riscului de lichiditate a unei instituții odată ce este integrată cu sistemul intern al acesteia. Valoarea și beneficiile acestui proces cu siguranță vor fi culese în timp.

Concluzie. Având în vedere impactul pandemiei COVID-19 asupra mediului economic general și al lichidității, autorii consideră că este sporită necesitatea unui cadru integrat de gestionare a riscului de lichiditate. Întrucât pandemia a modificat fluxurile de numerar preconizate ale băncilor și instituțiilor financiare, se poate deduce faptul că capacitatea acestora de a gestiona și raporta pozițiile lor de lichiditate și capacitatea de finanțare a fost influențată considerabil. În timp ce băncile și instituțiile financiare se confruntă cu impactul economic semnificativ al COVID-19, a devenit mai dificil ca niciodată de gestionat riscul de lichiditate și raportarea de reglementare și de asigurat conformitatea cu reglementările.

După părerea autorilor, la nivel național, BNM, în calitate de autoritate de reglementare, acționează eficient prin întreprinderea măsurilor de perfecționare a cadrului normativ ce guvernează activitatea bancară pentru menținerea fiabilității și a credibilității sectorului. Un alt factor benefic care în sine poartă dezvoltarea și progresul sistemului bancar național este ajustarea cadrului normativ european, inclusiv Basel III, pe care îl implică procesul de reglementare, în contextul cerințelor prudențiale.

Alinierea în continuare la cerințele și practicile internaționale de supraveghere bancară va conduce la consolidarea permanentă a sectorului bancar. Astfel, vor fi create premise pentru ridicarea nivelului de încredere în sistemul bancar, precum și a calității serviciilor acordate de către băncile autohtone.

BIBLIOGRAFIE:

1. Banca Centrală Europeană, Articolul „Testări la stres”, www.bankingsupervision.europa.eu, [citată 01 octombrie 2021].
2. Banca Națională a Moldovei, Articolul „#30aniBNM// Interviu acordat de guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei, domnul Octavian Armașu, pentru revista economico-financiară „Profit”, pagina web oficială a Băncii Naționale a Moldovei www.bnm.md [citată 01 octombrie 2021].
3. Bank of International Settlements, „Principles for sound stress testing practices and supervision - final paper”, 2009.
4. European Central Bank, ECB Guide to the internal liquidity adequacy assessment process (ILAAP), Germany, Frankfurt am Main, 2018.
5. PricewaterhouseCoopers Private Limited, Articolul „Staying liquid by adopting ILAAP”, www.pwc.in [citată 01 octombrie 2021].
6. REGULAMENT cu privire la lichiditatea băncii din 08.08.1997 (în vigoare 08.08.1997).// MO: nr.64-65 art.105 din 02.10.1997.
7. REGULAMENT privind cadrul de administrare a activității băncilor.//MO: Nr. 1-5 art. 56 din 04-01-2019.